

ОБЩИНСКА стратегия
за развитие на социалните услуги
2011-2015 година

А. Контекст и оценка на нуждите

I. Въведение

1.1.	Предистория	- 3 -
1.2.	Обхват и фокус на стратегията	- 3 -
1.3.	Съответствие с международни, национални и местни политики	- 4 -
2.	Изводи от анализа на ситуацията и оценка на потребностите в община Варна	- 5 -
2.1.	Идентифицирани рискови групи и потребности	- 5 -
2.4.	Анализ на дефицитите на услуги и мерки - общи заключения	- 12 -

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3.	Визия и цели	- 15 -
3.1.	Визия	- 15 -
3.2.	Ценности и принципи	- 15 -
3.3.	Направления и приоритети на общинаната стратегия. Приоритетни целеви групи.	- 15 -
3.4.	Цели	- 17 -
4.	Интервенция – социални услуги и мерки	- 20 -
5.	Отговорности и роли	- 26 -
6.	Ресурси	- 28 -
7.	Комуникационна програма	- 29 -

Речник на съкращенията:

ЦОП – Център за обществена подкрепа

СОП – Специални образователни потребности

ЦСРИ – Център за социална рехабилитация и интеграция

ДЦДМУИ – Дом за деца и младежи с умствена изостаналост

СИ – Специализирана институция

ДМСГД – Дом за медико-социални грижи

ДДЛРГ – Дом за деца лишени от родителска грижа

МЗ – Министерство на здравеопазването

ЗМО – Звено за мониторинг и оценка

НПО – Неправителствена организация

ДСП – Дирекция «Социално подпомагане», Домашен социален патронаж

ДБТ – Дирекция «бюро по труда»

ОПРР – Оперативна програма «Регионално развитие»

А. Контекст и оценка на нуждите

I. Въведение

1.1 Предистория

Стратегията е основен програмен документ за единен подход към предоставянето на социални услуги на територията на Варненска община, за постигане на ефективно планиране, разкриване, финансиране и договаряне на социалните услуги. Основание за това ни дава разбирането, че социалните услуги са един от основните инструменти по пътя на изпълнение на основните направления: деинституционализация и социално включване на уязвими групи и лица. Настоящата Стратегия ще даде възможност да изградим мрежа от устойчиви, необходими и желани услуги в общината.

Стратегията е основана на визията за достъпни, качествени и ефективни социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителите. Ангажираното участие на всички заинтересовани страни осигуряват социално включване, живот в подкрепяща общност и пълноценна реализация.

Стратегическите и свързаните с тях конкретни цели, дейности, индикатори за измерване на постигнатите резултати, са изведени въз основа на преглед на капацитета и ресурсите, с които понастоящем разполага община Варна, както и на основата на анализ на силните и слабите страни, предизвикателствата и възможностите. Информацията е предоставена в анализа и оценката на потребностите от социални услуги, приет от Общински съвет - Варна.

1.2 Обхват и фокус на стратегията

Стратегическото планиране има за цел да преодолее неравномерното развитие на социални услуги и достъпа до тях. Най-голямо разнообразие на услуги за деца и лица се предоставят в община Варна, за разлика от останалите 11 общини във Варненска област.

Стратегията включва социалните услуги, които предстои да бъдат разкрити, както и съществуващите вече услуги (посочва се дали те трябва да бъдат запазени в техния настоящ вид или реструктурирани). Формулирани са дейностите в сферата на социалното подпомагане и свързани сфери (здравеопазване, образование, заетост, жилищна политика и инфраструктура), които са във връзка с функционирането на социалните услуги и имат ключово значение за социалното включване, деинституционализация и възможности за решаване на проблемите на рисковите групи и индивиди.

Включените в стратегията социални услуги се отнасят за всички рискови групи на територията на общината. В рамките на стратегията са изведени приоритети както по отношение на целевите групи, така и по отношение на видовете услуги за периода на действието ѝ.

1.3 Съответствие с международни, национални и местни политики

1.3.1. Национални приоритети в развитието на социалните услуги

Възприемането на определени социално-политически практики и установяването на конкретен модел на социална политика е следствие от сложно взаимодействие между политически, икономически, културни и международни фактори.

Реформите по отношение на развитието на модерни социални услуги започна през 2000 година в сферата за услуги за деца, а след това се премина към предоставяне на услуги за възрастни. На пазара на социалните услуги се появяват такива, които индивидуализират подхода към индивидите и групите в риск с основна цел - интегриране в социалните общности. Въведени са отговорности на общината при управлението на социалните услуги на местно ниво. Последователната практика на децентрализация намери израз и във въвеждането на регламентите на публично-частното партньорство.

В Националният доклад на България по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010г. се определят приоритетните направления:
Ограничаването на предаването на бедността и социалното изключване между поколенията (с акцент върху детската бедност и социално изключване);
Активното включване за най-отдалечените от пазара на труда;
Равните възможности за най-уязвимите групи в обществото.

1.3.2. Стратегически документи

1.3.2.1. Международни документи

При разработването на стратегическите документи на местно и областно ниво се прилагат принципите, утвърдени в международни нормативни актове, в сферата на социалното развитие, като:

Всеобща декларация за правата на човека на ООН;
Конвенция на ООН за правата на детето;
Конвенция за правата на хората с увреждания на ООН;
Международния пакт за социални, икономически и културни права.

1.3.3.2. Национални документи

Национален доклад по стратегиите за социална закрила и социално включване 2008 – 2010 година.

Национална стратегия за детето 2008 – 2018 година.

Национална стратегия за демографско развитие на Република България 2006 – 2020 година.

Стратегия за осигуряване на равни възможности на хората с увреждания 2008 – 2015 година.

1.3.3.3. Документи на областно и общинско ниво в област Варна

Областна стратегия и план за регионално развитие на област Варна (2005 – 2015).

Общински план за развитие.

Общинска социална програма.

Областна и общинска програма и стратегии, във връзка с развитието на социалните услуги на ниво община.

Общинската стратегия следва и принципите на законосъобразност и обвързаност с нормативната уредба на Република България – Конституция, Семейен кодекс, Кодекс на труда, Наказателен кодекс, Закон за закрила на детето, Закон за социално подпомагане, Закон за

местното самоуправление и местната администрация, Закон за интеграция на хората с увреждания, Закон за закрила от дискриминация и др., както и съответните подзаконови нормативни актове.

След приемането на нова стратегия в социалната политика и въвеждането на множество законодателни промени по посока подобряване живота на рисковите групи в обществото, българското правителство подписва Съвместен меморандум по включването, фокусиран върху въпросите на политиката по социално включване и необходимите дейности за неговото реализиране на местно и национално ниво. Реформите в социалната сфера кореспондират с препоръките на Европейския съюз в сферата на социалната политика.

Сред основните задачи в сферата на социалната политика са стимулирането на децентрализацията и разработването на общински стратегии за развитие и предоставяне на социални услуги в общността, отговарящи на местните приоритети.

Община Варна

1. Социална програма на община Варна за 2011г.
2. Общинска стратегия за превенция на наркоманиите 2008-2011г.
3. Общинска стратегия за рехабилитация и реинтеграция на лица, зависими от психоактивни вещества 2009-2013 г.
4. Общинска стратегия за превенция на ХИВ/СПИН 2009-2014г.
5. Стратегия за превенция и противодействие на асоциалното поведение и правонарушения на деца в община Варна 2010-2014г.

2. Изводи от анализа на ситуацията и оценка на потребностите в община Варна

2.1. Идентифицирани рискови групи и потребности

При анализа на рисковите групи беше констатирана липсата на достатъчно точни данни за броя на лицата, които попадат в съответните групи, особено в случаите на потенциален риск. Една от причините за това е, че системите на социалното подпомагане и социалните услуги не са ориентирани към превенция на риска от социално изключване. Затова в ползрението на съответните служби са само лицата, чиито проблеми са ескалирали. От друга страна, голяма част от рисковете и групите са новопоявили се и системите за закрила все още не ги разпознават, което води и до невъзможност да бъдат обхванати статистически.

В резултат на анализа на рисковите фактори се обособяват редица основни рискови групи и подгрупи, които да бъдат обект на въздействието на общинаната стратегия за развитие на социалните услуги.

2.1.1. Деца в риск

2.1.1.1. Деца, настанени в институции и отглеждани извън биологичните си семейства

Децата, настанени в институции в повечето случаи имат забавено физическо и психическо развитие, което от своя страна възпрепятства тяхното осиновяване. Недостатъчно развитата услуга приемна грижа също допринася за големия брой и дългия престой на децата в

институции.

В община Варна към момента функционират 3 специализирани институции за деца: ДМСГД-гр.Варна с капацитет 240 места за деца от 0 до 3 год. възраст; ДДЛРГ „Другарче” - гр.Варна с капацитет 30 места за деца от 3 до 7 годишна възраст; ДДЛРГ „Княгиня Надежда” - гр.Варна с капацитет 30 места за деца от 7 до 18 годишна възраст, а ако учат до завършване на средно образование, но не повече от 20 години.

Разкрити са и социални услуги резидентен тип като държавно делегирани дейности –Център за временно настаняване на безпризорни деца с капацитет на услугата 15 места, Звено „Майка и бебе” в гр.Варна с капацитет на услугата 8 места, СУПЦ в гр. Варна с капацитет 85 места, Център за настаняване от семеен тип за деца с увреждания в гр.Варна с капацитет 8 места, Център за настаняване от семеен тип за деца в риск в гр.Варна с капацитет 8 места.

Към настоящият момент общият брой на децата, настанени в 3-те специализирани институции на територията на общината е 229 деца, разпределени както следва: ДМСГД - гр. Варна – 167 деца, ДДЛРГ „Другарче” - гр. Варна - 36 деца, ДДЛРГ „Княгиня Надежда” гр. Варна – 26 деца. Има и случаи, при които деца от територията на община Варна са настанени в институции на териториите на други общини и области.

Част от децата, настанени в институции, са изоставени още в родилния дом. Въпреки, че съществува изградена междуинституционална програма за превенция от изоставяне на ниво родилен дом, дейността е ниско ефективна както поради късния етап на намеса, така и поради краткия период за работа на социалния работник.

От анализът на настаняванията на децата в ДМСГД - гр.Варна могат да бъдат направени следните изводи и обобщения:

- най-рисков от гледна точка на изоставянето е периода от 0 до 6 месеца ;
- голяма част от децата в дома са настанени непосредствено след раждането;
- голяма част от децата със съгласие за осиновяване са със здравословни проблеми или с изоставане в развитието и престояват в дома до навършване на необходимата възраст за преместване в друга институция с малки шансове да бъдат осиновени;
- преобладаващата част от децата са от ромски произход;
- близо 40 % средно годишно от децата в дома са преведени от родилните отделения в областта.

В резултат на действията на социалните служби голяма част от децата, настанени в ДМСГД са с решен статут за осиновяване. Данните показват, че осиновяванията се реализират най-често за деца до 3 години. Трудно се осиновяват децата в училищна възраст. Това налага да се търсят допълнителни ресурси за подпомагане работата за изграждане на връзка с биологичното семейство и реинтеграцията на децата. Частично решение за тези деца може да бъде и приемната грижа, която разкрива добри възможности да се работи с биологичните семейства за реинтегриране на техните деца.

Анализът на настаняванията в ДДЛРГ през наблюдавания период показват следните тенденции:

- налице е тенденция към намаляване броя на настаняванията;
- настанените деца са предимно от ромски произход, често от многодетни семейства или деца на самотни родители;
- около 75% от децата невписани в регистрите за осиновяване поддържат различна степен на връзка с родителите си или с разширеното семейство;
- непотърсените деца, по отношение на които не са предприети мерки от страна на родителите

за промяна на мярката или за реинтеграция, се подават за вписване в регистрите за осиновяване без съгласието на родител;
ползването на подкрепящи социални услуги в общността от настанените в институциите деца оказва благоприятно влияние върху тяхното развитие и способства процеса на социализация и реинтеграция;
около 80%-85% от децата настанени в институции имат семейство и са настанени поради невъзможност да бъдат отглеждани в семейна или близка до семейната среда.

ДДЛРГ „Другарче” гр.Варна
общ брой настанени деца- 36
брой деца от община Варна-28
брой деца от общините в област Варна - 4
брой деца от други области - 4

ДДЛРГ „Княгиня Надежда” гр.Варна
общ брой настанени деца - 26
брой деца от община Варна -19
брой деца от общините в област Варна - 6
брой деца от други области -1

ДМСГД гр.Варна
общ брой настанени деца -167
брой деца от община Варна -87
брой деца от общините в област Варна - 66
брой деца от други области -14

2.3.1.2. Деца, настанени при близки и роднини

Броят на децата настанени при близки и роднини за общината е висок и продължава да се увеличава. В тази група попадат деца от семейства на родители с нисък родителски капацитет, самотни родители, многодетни семейства, деца на родители, напуснали страната и деца на родители със здравословни и психически проблеми. Положителната страна на тази форма на отглеждане на деца в риск е, че тя способства извеждане на деца, настанени в институции и реинтеграцията им в разширените семейства. Негативен отпечатък върху процеса е натиска върху социалните служби за формално предприемане на мярката с цел финансово облагодетелстване с предвидените от законодателството форми на подпомагане за този вид грижа. Настаняването при близки и роднини в по-голямата си част е основен механизъм за превенция на институционализацията, както и попадането на голям брой деца във всички потенциални рискове.

2.3.1.3. Деца, настанени в приемни семейства

Доброволната и професионална приемна грижа е социална услуга в общността, която придобива все повече популярност. Като цяло законодателната рамка и усилията на социалните служби са насочени в правилна посока за увеличаване броя на приемните семейства и респективно на настанените в тях деца. Услугата приемна грижа е ефективен механизъм както в посока на деинституционализация и реинтеграция на децата в биологичните им семейства, така и на временна мярка за деца попаднали в риск, ненастанени в специализирани институции.

2.3.1.4. Деца с увреждания

Децата с увреждания са сложна целева група, тъй като обединява деца с физически, умствени, комбинирани, психически и сензорни увреждания. Тези деца имат трайни, понякога и необратими значително ограничени функционални възможности, в следствие на заболяване или друго увреждане, което нарушава нормалното им развитие.

Основни проблеми на тази целева група деца и техните семейства са липсата на емоционална подкрепа и превантивна работа. Липсата на услуги за семействата, което води до напускане на работа от родителите. В резултат на това се понижава жизнения стандарт на семейството, бедност и изолация. Родителите нямат нужната подготовка за да осигурят подходящо преподаване на жизненни умения и навици на децата, в следствие на което се намалява възможността за социална интеграция на детето в обществото.

2.3.1.5. Деца с противообществени прояви и девиантно поведение

В тази група се включват деца, просеци, проституиращи, със зависимо поведение, отпаднали от училище, с извършени престъпления и противообществени прояви. Основните фактори за извършване на противообществени прояви от деца са: занижен родителски контрол и липса на здрава семейна среда; слаба връзка родител - дете; психо-травмиращи семейни взаимоотношения; неблагоприятна приятелска среда; микросоциална и педагогическа занемареност; деформация в ценностната система.

2.3.1.6. Деца, отпаднали и с риск от отпадане от училище

При съвременната политика в образователната система се наблюдава от една страна силен стремеж за прибиране и задържане на децата в училище, а от друга - изнасяне на прекалено оптимистични и може би не достатъчно достоверни данни за необхванати деца, отпаднали или заплашени от отпадане от училище. Увеличаващата се неграмотност и разрастващия се брой на лица с нисък образователен статус, които са „основен ресурс” на почти всички останали рискови групи правят проблема с тази рискова група все по-сериозен. Необходима е силна синхронизация на усилията на всички ангажирани страни за решаване на проблема, както и сериозни превантивни мерки.

2.3.1.7. Деца със специални образователни потребности

Сравнително не голяма рискова група, която изисква различен подход, фокусиран върху индивидуалната работа. Проблемите се решават с различни подходи и методи чрез осигуряване на ресурсни учители, специални педагози, логопеди, психолози, работа с педагогически съветници, включване в различни програми и проекти и обучение и възпитание в помощни училища. Необходим е възможно най-пълно обхват на прилагането на различните мерки, с цел превенция от попадането на тези деца в други рискови групи.

2.3.1.8. Деца на непълнолетни родители

Тази рискова група е характерна предимно за ромската етническа общност и обикновено се обяснява със специфичните етносни характеристики и традиции. Всъщност, тя в по-голяма степен е проблем на ниския образователен и здравен статус и най-вече на липсата на адекватно полово образование и семейно планиране. Необходими са комплекс от мерки, прилагани в синхрон от образователната и здравна система, както и от страна на всички органи и институции, имащи отношение към този проблем.

2.3.1.9. Деца в многодетни социално слаби семейства

Децата в многодетните социално слаби семейства са в състояние на риск от попадане във всички видове рискови групи. Основно те не посещават редовно или отпадат от училище, не ползват услугите на здравната система и често попадат в зависимост на всякакви отрицателни фактори. Най-често децата от социално слабите многодетните семейства са тези, които влизат в институции, извършват кражби, упражняват насилие, просят или проституират.

2.3.1.10. Деца жертвни на насилие и трафик

Децата, жертва на насилие и трафик е специфична група, която изиска високо квалифицирана психо-терапевтична интервенция, както и работа в мрежа на институциите и доставчиците на услуги за превенция на насилието и кризисна интервенция.

2.3.1.11. Деца живеещи на улицата (просещи, проституиращи и скитащи)

Скитащите, просещите, проституиращите и децата на улицата са характерни особено за големите градове. Попадащите в тази рискова група са в резултат на силно изразените миграционни процеси, предимно в ромската общност, за които големите градове като Варна стават притегателен център. Предприемането на мерки за деца от тази рискова група е новост за обществото и предлаганите специфични социални услуги на този етап е недостатъчно. Необходимо е предприемането на комплекс от превантивни мерки на всички органи и институции за предотвратяване разширяването на тази рискова група.

2.3.1.12. Деца със зависимости

Наличието на различни форми на зависимо поведение е характерен белег за хората в съвременното общество. Освен най-тежките зависимости при наркоманиите, все по-обезпокоителен е факта на употреба и злоупотреба на деца с алкохол във все по-ранна възраст. Забелязва се пряка връзка на вижданията на много деца за развлечения и почивка, както и групови и лидерски изяви със засилен употреба на алкохол и тютюнопушене. Всяка силна обвързаност и изпадане в зависимост в най-ранните етапи от развитието на детето, която води до неправилното му развитие, следва да бъде обект на специално внимание от страна на семейството, училището и цялото общество.

2.3.2. Възрастни/пълнолетни в риск

2.3.2.1. Възрастни лица, настанени в специализирани институции

Голям е броят на хората, настанени в специализираните институции в България. От една страна, хората потенциални ползватели на тези услуги са неделима част от обществото, но от друга редица социални, икономически, битови и други негативни обществени нагласи са способствали за драстично увеличение на броя на институциите и на настанените в тях лица. Десетилетия наред хората с увреждания са считани за непълноценни граждани и са скривани от обществото в много на брой домове, в отдалечени малки населени места. След дългия им престой там възможностите им за ресоциализация са сведени до минимум. Грижите в тези домове се свежда до физическо оцеляване на домуващите. Липсват почти навсякъде услуги, които да подпомагат физическото и интелектуално подобряване на състоянието им и работа за тяхното социално включване.

Различните причини довели до настаняване на даденото лице в институция и специфичните му потребности за задоволяване, са обособили създаването и разкриването на институции за възрастни с различен профил. Основните видове институции за възрастни на територията на

Варна са ДВФУ и ДСХ. Липсват домове за възрастни с умствени и психични увреждания.

2.3.2.2. Възрастни лица с увреждания

Хората с различни видове увреждания са неделима част от обществото. В резултат на редица обективни фактори, генетична обремененост, трудови и битови злополуки, катастрофи, бедствия и други, броят на тези хора е относително голям. За съжаление във времето и най-вече напоследък фактори от субективно естество допълнително способстват увеличаването на броя им: недостатъчно добро и ограничено здравно обслужване; икономически причини водещи до лоши битови условия и начин на живот; ограничени или липсващи социални услуги в общността; невъзможност на близките и роднините да полагат адекватни грижи; живот в изолирани отдалечени населени места и други. В резултат на всичко това хората с влошено здравословно състояние често стават хора с увреждания. Така не малка част от хората с увреждания, особено самотните водят изключително тежко и трудно съществуване.

2.3.2.3. Самотно живеещи стари хора

Това е характерна и значително увеличаваща се рискова група в резултат на редица икономически, социално-демографски и миграционни процеси. Населението в активна трудоспособна възраст се оттегля от малките населени места и търси трудова реализация в големите градове. В малките населени места, предимно в селата, остават много на брой самотни хора и възрастни семейства. Попаднали в това състояние самотните възрастни хора са основа част от хората, които са настанявани в институции или попадат в групата на хората с увреждания.

2.3.3. Специфични общности и групи в неравностойно положение

2.3.3.1. Безработни

В последните години броя на безработните лица в зависимост от икономическата и социалната обстановка варират в доста широки граници. В резултат на световната икономическа криза, която не отмина и нашата страна, броят на безработните лица към днешна дата е относително висок. Групата се състои предимно от лица с ниско или никакво образование, както и липсата на квалификация и трайно изградени трудови навици. Характерно за нея е периодичната временна работа като ниско квалифицирана работна ръка, предимно в сивия икономически сектор. Броят на трайно безработните над една и над три години е относително голям. Групата се попълва и от лица със специфични трудови знания и умения, както и от хора в пред пенсионна възраст, които са силно изолирани от пазара на труда и възможностите им за трудова реализация са сведени до минимум. Като правило тези характерни групи не поддържат регистрация в ДБТ, не ползват посреднически услуги и по този начин не са регистрирани като активно търсещи работа.

Трайно безработните лица относително бързо попадат в състояние на бедност, лоши битови условия, с ограничен достъп до здравни услуги. Те са поставени в силна социална изолация и в не редки случаи изпадат в депресивни състояния, проявяват склонност към криминални прояви, включване в групова престъпност и всякакъв вид асоциални прояви. В много случаи безработните лица задлъжняват финансово на кредитни институции и на други лица като по този начин стават зависими или попадат под ударите на закона.

2.3.3.2. Лица без и с ниска образователна степен

Лицата без или с ниска образователна степен са рискова група, която прелива във всички

други рискови групи. Тя е характерна предимно за изолираните ромски общности, основно в малките населени места. Тези лица са като правило изолирани от пазара на труда, не са здравно осигурени и имат изключително ниски доходи. Лицата от тази рискова група са силно социално изолирани и практически имат нужда от помощ в различни аспекти от живота си.

2.3.3.3. Лица получаващи месечни социални помощи

Групата на лицата получаващи месечни социални помощи също е характерна с множество рискове. Трайното състояние на подпомагане от страна на държавата води до редица отрицателни въздействия като ниски доходи, не задоволяване на основни жизнени потребности, изолация от пазара на труда, влошаване на здравния статус. По този начин трайно подпомаганите лица са под влияние на всички възможни рискове в обществото. Групата се характеризира от лица предимно в трудоспособна възраст, с ниска или без квалификация и образование, от многодетни семейства и предимно населяващи малки населени места. Те са основната група, която захранва с работна ръка сивия икономически сектор и са склонни на всякакъв тип нелегална и незаконна заетост. Дългото подпомагане прави тези лица и семействата им почти изцяло и трайно зависещи от системата на социално подпомагане.

2.3.3.4. Лица в остра жилищна нужда и лица, живеещи на улицата

Групата се характеризира с три съществено разнородни сегмента. От една страна са членовете на многолюдни семейства, предимно от ромската общност, а от друга страна, това са единични случаи, на лица, които по различни причини са останали без жилище и лица, за които това е предпочитан начин на живот.

2.3.3.5. Лица жертва на насилие и трафик

Лицата, жертва на насилие и трафик са предимно жени. Този проблем е във фокуса на обществото, заедно с по-новите форми на трафик: трафик на бебета и трафик на работна ръка (предимно за мъже).

2.3.3.6. Етнически общности в неравностойно положение

В тях са налице разнообразни рискови фактори увеличаващи бедността - слабо владеене на български език, ниско или липсващо образование и квалификация, нередовно посещаване и ранно отпадане от училище, трайна безработица и липса на трудови навици и умения, ограничени възможности за реализация на пазара на труда, лоши битови условия и липса на достъп до образователни, здравни и социални услуги. Обособеното гето само по себе си е източник на рискови модели на поведение. Характеризира се с най-голям брой многодетни семейства, непълнолетни майки, лица на продължително социално подпомагане, деца настанени в институции.

2.4. Анализ на дефицитите на услуги и мерки - общи заключения

В анализа на социалните услуги се оценяват възможностите на наличните ресурси за предотвратяване на рисковете и тяхното преодоляване. Наличните услуги са разглеждани основно в две групи – услуги за деца и услуги за възрастни лица и стари хора. Предлаганите социални услуги в общността не покриват реалните потребности и не обхващат всички рискови групи.

Очертават се следните изводи:

Основна причина за дисбаланса при планирането и разкриването на различни услуги е отсъствието на маркетинг на дадена услуга. Планирането и разработването е предимно на базата на преценката и желанието на доставчиците на социални услуги.

Фактор за наличието на пазара на формални услуги е по-голямото предлагане на определени услуги. Съществува и нагласа в отделни целеви групи за усвояване финансови средства под формата на социални помощи и различни форми на подпомагане, отколкото да ползват социални услуги.

На местно равнище липсва ясен механизъм за оценка на нуждите от социални услуги за рисковите групи от населението. Необходимо е активното привличане на самите потребители при оценката на техните потребности, както и публично оповестяване на резултатите, за да могат доставчиците на социални услуги да планират своята работа съобразно оценките.

На национално равнище липсват ясно регламентирани и диференцирани стандарти за качество на отделните социални услуги, съобразени с тяхната специфика, както и на измерими индикатори за качество. В законодателството са предвидени предимно количествени измерители, например размер на предоставените финансови средства, брой ангажиран персонал и други, които не измерват какво се случва на „изхода“ на услугата.

Липса на достъпна и актуална информация за пълната номенклатура на социалните услуги - кой ги предоставя, цените и условията, при които могат да бъдат ползвани.

Недостатъчно ефективно е сътрудничеството и координацията между звената, ангажирани с предоставянето на социални услуги (държавни, местни, доставчици). Слабо развит е интегрираният подход в планирането и предоставянето на социалните услуги:

междусекторното взаимодействие на социални, здравни и образователни услуги, жилищна политика, културни изяви.

Изключително остър е проблемът с персонала, предоставящ социални услуги. В голямата си част той е нискоквалифициран и немотивиран. Липсват възможности за перманентна квалификация и обучение.

Недостатъчно е финансирането на социалните услуги. Много често доставчиците получават финансиране по различни проекти, което влияе върху дългосрочността и ефективността на услугите. Ограниченията в общинския бюджет и липсата на анализи, показващи реалната стойност на услугите, допълнително затрудняват издръжката на съществуващите звена, както и разкриването на нови.

Изводи за услугите за деца и млади хора:

Предоставяните услуги са недостатъчни като брой, като разновидност и като капацитет и не удовлетворяват изведените потребности на всички идентифицирани целеви групи.

Съществува дисбаланс между предоставянето на социалните услуги за деца и за възрастни.

Услугите по ранна интервенция и превенция на изоставянето на деца в институции са крайно недостатъчни или липсват – както на ниво родилен дом, така и в общността.

Няма гарантиран комплекс от услуги по превенция на изоставянето на деца, които да оказват подкрепа на родители и деца, да подпомагат отглеждането и възпитанието на децата (включително, училища за родители), училищна подкрепа, информиране на децата за техните права и отговорности, услуги за свободното време на деца. Към момента се предоставя услугата социален асистент за деца с увреждания, но капацитетът е твърде ограничен.

Не се предоставят услуги за рехабилитация и интеграция на деца с множество заболявания от типа на дневен център.

Сегашният пазар на социални услуги предлага ограничен брой услуги, които се предоставят на терен. Не са развити мобилните (амбулантни) услуги. Такива услуги биха имали ефект върху маргинализирани етнически групи, живеещи в условията на гето; правонарушители; проституиращи младежи; зависими; с психични заболявания и др., които сега не са обхванати от системата на социалните услуги.

Изводи за услугите за възрастни и стари хора:

Услугите Личен асистент, Социален асистент и Домашен помощник са добра алтернатива на институционализирането на възрастни самотни хора и на хора с тежки увреждания. Към момента те се предоставят основно по ОП „Развитие на човешките ресурси” и не са достатъчни да почерпят потребностите.

Услугите в общността за стари хора и хора с увреждания ползват към момента лица, предимно в гр. Варна. Запазената тенденция за непълно използване на капацитета на Дневните центрове налага промяна в дейностите им.

Недостатъчен е броят на услугите от резидентен тип за възрастни с различни увреждания, за да покрият констатираните потребности. С оглед процеса на деинституционализация на настанените в специализирани институции в други области следва да се планира разкриването на няколко услуги от този тип.

Липсват услуги за възрастни за кризисно настаняване, както и Центрове за настаняване от семеен тип за стари хора и хора с увреждания, за които е идентифицирана голяма потребност. Налице са положителен опит и добри резултати в предоставянето на услуги, финансирани от различни програми и проекти. Отчетена е липсата на устойчивост на социалните услуги, които не се финансират от републиканския и общинските бюджети.

Огромен ресурс представлява опитът на неправителствените организации, който би могъл да се използва успешно за разширяване обхвата и разнообразяване на услугите за различните групи потребители.

Раздел Б: Стратегия за развитие на социалните услуги

3. Визия и цели

3.1. Визия

В дългосрочен план общинската стратегия за социални услуги цели да превърне град Варна в територия с достъпни, разнообразни и качествени социални услуги, които допринасят за подобряване качеството на живот, максималната самостоятелност, пълноценната реализация и грижа за възрастни и деца с различен статус и групи в риск.

За реализиране на целите на Стратегията се предвижда развиването на ефективна система от социални услуги, отговарящи на нуждите на потребителя (общността и индивида), осигуряваща равен достъп, достатъчност на услугите и непрекъснато подобряване на качеството им.

3.2. Ценности и принципи

Настоящата общинска стратегия утвърждава следните ценности и принципи при планирането и предоставянето на социални услуги:

Солидарност, толерантност и прилагане на недискриминационни практики;

Зачитане на човешките права и съответствие на социалните услуги с добрите международни практики;

Интересите на детето и потребителите да бъдат водещи при планиране и предоставяне на социални услуги;

Съответствие с реалните потребности на потребителите;

Равен достъп до услуги за всички рискови групи и уязвими общности, живеещи на територията на общината;

Насърчаване на услугите в общността;

Ефективност и ефикасност на социалните услуги;

Прилагане на иновации при планираните услуги и мерки;

Прозрачност и отчетност при планирането и усвояването на финансовите средства;
Осигуряване на подкрепа на персонала за развитие на професионалната квалификация и умения в съответствие с новите изисквания и стандарти;
Осигуряване на достатъчно социални услуги, даващи възможност за личен избор на потребителя;

3.3. Направления и приоритети на общинската стратегия. Приоритетни целеви групи.

За да се постигне качествена промяна в социалната среда и желаното бъдещо равнище на социалните услуги, предначертано от визията на Стратегията, е необходима целенасочена интервенция в няколко приоритетни направления.

Избраните приоритетни направления за съдържанието на социалните услуги включват:

Приоритетно направление 1:

Превенция на изоставането и деинституционализация на грижите за деца.

Това са широк кръг от услуги в общността за деца и семейства в риск, насочени към превенция на рисковите фактори за развитието на децата и уязвимостта на семействата. Деинституционализация на грижите за деца ще донесе коренна промяна в социалните услуги в ощината, осъществявана чрез развитието на широка мрежа от услуги с цел подкрепа на семействата в риск за грижа за децата и превенция на изоставянето, както и извеждане на децата от специализираните институции.

Приоритетно направление 2:

Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица.

Стратегията ще допринесе за създаването на добър модел на грижи за хората в неравностойно социално положение осигурявайки достъп до качествени социални услуги в общността, така че нуждаещите се да не напускат собствения си дом и общност, подобряване достъпа до качествени здравни услуги и образование, както и интегриране на пазара на труда.

Приоритетно направление 3:

Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот.

Създаване на условия за качествено предоставяне на грижи за старите хора, насочени към повишаване качеството на живот на хората от третата възраст, като се съблюдава принципът за независим живот в семейната среда или в близост до нея. Услугите, отличаващи се с домашна атмосфера, са съобразени с индивидуалните потребности, желания и условия на живот.

Функционалните приоритетни направления, които подпомагат ефективното изпълнение на основните дейности обхващат:

Приоритетно направление 4:

Развитие на човешките ресурси.

В процеса на планирането недостигът на квалифициран персонал за разкриване на

социалните услуги е идентифициран от всички участници като един от основните рискове за реализацията на стратегията. Затова изграждането на необходимия капацитет за управление и за предоставяне на социални услуги се очертава като крайно необходима мярка – условие както за изпълнението на планирания обем социални услуги и мерки, така и за постигане на качеството на услугите в съответствие със съвременните стандарти.

Приоритетно направление 5:

Изграждане на междусекторно сътрудничество.

Характерът на проблемите на хората в риск изисква комплексна намеса, която може да се постигне само чрез връзки на взаимодействие между различните публични и социални сектори – социални услуги и подпомагане, образование, здравеопазване, заетост, инфраструктура и жилищна среда.

Приоритетни целеви групи

Приоритетните целеви групи, към които са насочени социалните услуги и мерки за социално включване в общинат Варна са:

Семейства с деца в риск;

Деца, отглеждани в специализирани институции;

Деца в риск, включително необхванати, отпаднали и в риск от отпадане от училище;

Деца и лица с увреждания;

Възрастни в специализирани институции;

Етнически общности в неравностойно положение, които живеят в социална изолация и структурна бедност;

Хора в риск от всички целеви групи, живеещи в изолирани малки населени места, без достъп до социални и др. услуги;

Стари хора, със специален фокус към самотно живеещите;

Деца и младежи със зависимости, жертва на трафик и проституция.

3.4. Цели

3.4.1. Общи и специфични цели

Във всяко приоритетно направление на Общинската стратегия са набелязани общи и специфични цели и задачи:

Приоритетно направление 1:

Превенция на изоставянето и деинституционализация на грижите за деца

Обща цел 1. Да се подобри комплекса от услуги, предоставяни за деца и семейства, за предотвратяване и развитието на рискови фактори по отношение на изоставянето на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции.

Специфична цел 1.1. Повишаване на информираността на рисковите групи по отношение на негативните последици за развитието на децата, отглеждани в институции.

Мярка 1.1.1. Разработване на общински политики за повишаване на информираността на рисковите групи.

Специфична цел 1.2. Ранно идентифициране на случаи, при които съществува риск за настаняване на деца в институции и оказване на социална и психологическа подкрепа на семействата за предотвратяване на изоставянето на деца.

Мярка 1.2.1. Използване на създадената със съответната нормативна уредба партньорска мрежа от институции и организации в сферата на здравеопазването, образованието и социалното подпомагане, чрез създаден от тях координационен механизъм за ранно идентифициране и работа със семейства, при които съществува риск от изоставянето на деца.

Специфична цел 1.3. Подобряване на системата за социална подкрепа на семейства в риск от изоставянето на деца чрез предоставянето на адекватни услуги.

Мярка 1.3.1. Разкриване на центрове за социални услуги в общността (ЦОП или други), осигуряващи помощ, подкрепа, консултации, обучения и взаимопомощ на семейства в риск.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството, обучение на децата със специфични образователни потребности.

Мярка 1.3.3. Развитие на родителския капацитет на млади ромски родители и създаване на негативни нагласи сред млади хора с рисков сексуално поведение по отношение на изоставянето на деца и настаняването им в институции.

Специфична цел 1.4. Развитие на услуги, заместващи родителската грижа чрез приемна грижа и грижа за деца в семейства на близки и роднини.

Мярка 1.4.1. Развиване на социалната услуга приемна грижа за увеличаване броя на приемните семейства и повишаване качеството на предоставяната услуга. Услугата приемна грижа е приоритетна в процеса на деинституционализацията на грижите за деца.

Специфична цел 1.5. Трансформиране и закриване на институциите за деца.

Мярка 1.5.1. Оценяване потребностите на децата от специализираните институции (СИ) с цел определяне на възможностите им за деинституционализация.

Мярка 1.5.2. Планиране на етапите за закриване на специализираните институции за деца през периода 2011 - 2015г.

Мярка 1.5.3. Развитие на услуги за реинтегриране на децата от специализираните институции в биологичното или разширеното семейство.

Мярка 1.5.4. Изграждане на центровете за настаняване от семеен тип за извеждане на деца от СИ.

Мярка 1.5.5. Общински програми/мерки за здравна профилактика и семейно планиране.

Приоритетно направление 2:

Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица

Обща цел 2. Развитие на услуги за социално включване на групи и лица в неравностойно положение.

Специфична цел 2.1. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги в ромска общност, основани на принципите на мобилната работа, здравно-социалния подход и медиаторството в общността.

Мярка 2.1.1. Разкриване и развитие на центрове в ромска общност (ЦОП или ЦСРИ по модела на Здравно-социалните центрове, разкрити по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на МЗ) за предоставяне на социални, здравни и превантивни услуги в общността.

Специфична цел 2.2. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги за лица, жертва на насилие (включително - на трафик), с рисково поведение (проституиращи, зависими и др.) и лица, нуждаещи се от подкрепа за ресоциализация (преживели насилие, излезли от местата за лишаване от свобода, преодолели зависимост и др.).

Мярка 2.2.1. Предоставяне на услуги за помощ и подкрепа на лица в процеса на тяхната ресоциализация.

Специфична цел 2.3. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда чрез разкриване и разширяване на услуги и грижи в общността.

Мярка 2.3.1. Подобряване на качеството и разширяване на обхвата на съществуващите услуги за деца и лица с увреждания.

Мярка 2.3.2. Разкриване и развитие на дневни центрове, центрове за седмична грижа, услуги в домашна среда (личен асистент, социален асистент, домашен помощник).

Мярка 2.3.3. Разкриване и развитие на услуги, подпомагащи заетостта на хора с увреждания.

Мярка 2.3.4. Разкриване и развитие на резидентен тип грижа от семеен тип, подпомагаща деинституционализацията на настанените в институции хора с увреждания.

Мярка 2.3.5. Изграждане на защитени жилища във връзка с деинституционализацията на услугите за хора с увреждания.

Приоритетно направление 3:

Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Подобряване на съществуващите грижи за възрастни хора и развиване на широка мрежа от услуги в общността, в семейна и домашна среда за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Специфична цел 3.1. Разкриване и развитие на качествени социални услуги в общността, адекватни на потребностите и интересите на старите хора.

Мярка 3.1.1. Разкриване и развитие на центрове за социални услуги (ЦОП или други) за хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства, включващи различни форми за социално-психологическа работа: индивидуално и семейно консултиране, групи за взаимопомощ и др.

Мярка 3.1.2. Разширяване на услугата „социален асистент”, „домашен помощник” и

„домашен патронаж”.

Специфична цел 3.2. Деинституционализация на услугите за стари хора.

Мярка 3.2.1. Предоставяне на услуги в среда, близка до домашната.

Мярка 3.2.2. Разширяване на социалните услуги, предоставяни в общността.

Приоритетно направление 4:

Развитие на човешките ресурси

Обща цел 4: Създаване на система за повишаване качеството на социалните услуги чрез развитие на човешките ресурси.

Специфична цел 4.1. Изграждане и развитие на капацитет за планиране и управление на социалните услуги.

Специфична цел 4.2. Изграждане и развитие на система за повишаване на професионалната компетентност на персонала, предоставящ социални услуги.

Специфична цел 4.3. Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

Приоритетно направление 5:

Изграждане на междусекторно сътрудничество

Обща цел 5: Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междусекторно сътрудничество.

Специфична цел 5.1. Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги.

Специфична цел 5.2. Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

3.4.2. Ключови индикатори за постиженията на Стратегията.

Постигането на набелязаните дългосрочни и конкретни цели в рамките на следващите пет години ще създаде условия за устойчиво подобряване на качеството на живота и жизнения стандарт на рисковите групи и общностите в неравностойно положение.

Основните индикатори за промяната в системата на социалните услуги са:

Промяна в съотношението между предоставяните типове социални услуги за деца чрез увеличаване на дела на услугите в общността и намаляване на услугите от резидентен тип – съотношение 5:1 на ползвателите в полза на услугите в общността;

Увеличена степен на териториално обхващане на рисковите общности и индивиди чрез развитие на мобилни услуги за нуждаещи се хора и рискови групи;

Закрити 2 специализирани институции за деца;

Намаляване на броя на изоставените деца с 10 % годишно;

Повишен капацитет за управление на социалните услуги;

Инициирани и развитие най-малко на 5 смесени междусекторни услуги и/или мерки

(проекти) за социално включване на уязвими общности и рискови групи.

Предотвратена институционализация на 60% от децата в риск от изоставяне, настаняване при близки и роднини, приемна грижа, осиновяване;

Подобри условия за самостоятелен живот в домашна среда на 20% от хората с увреждания – потребители на услугите домашен социален патронаж, домашен помощник, социален и личен асистент;

Осигурени услуги, подкрепа и грижи в домашна среда за поне 25% от старите хора с приоритетно обхващане на самотно живеещите;

4. Интервенция – социални услуги и мерки

Стратегията обхваща:

Развитие и усъвършенстване на съществуващите социални услуги през следващите 5 години (2011 - 2015);

Разкриване на нови социални услуги за изведените приоритетни целеви групи;

Развитие на междусекторни услуги и програми;

Чрез подобряване на качеството на услугите и увеличаване на видовете услуги на пазара се утвърждават новите политики и мерки за социално включване в свързани сектори (образование, здравеопазване, заетост, жилищна среда);

Приоритетно направление 1:

Превенция на изоставянето и деинституционализация на грижите за деца.

Обща цел 1. Да се подобри комплекса от услуги, предоставяни за деца и семейства, за предотвратяване и развитието на рискови фактори по отношение на изоставянето на децата и да се постигне максимално намаляване на броя на децата, отглеждани в специализирани институции.

Специфична цел 1.1. Повишаване на информираността на рисковите групи по отношение на негативните последици за развитието на децата, отглеждани в институции.

Мярка 1.1.1. Разработване на общински политики за повишаване на информираността на рисковите групи.

Дейност 1.1.1.1. Провеждане на общински информационни кампании, фокусирани към местните общности с цел, превенция на изоставянето на деца в институции.

Дейност 1.1.1.2. Провеждане на информационни срещи и обучения по превенция на изоставянето на деца с рискови групи и общности по отношение изоставянето на деца. Дейностите ще се провеждат от центрове за социални услуги (ЦОП или други), които имат ресурси за работа с местни общности.

Дейност 1.1.1.3. Използване на медиатори в ромската общност с цел предотвратяване на ранните бракове и подкрепа на самотни бъдещи майки с цел превенция на изоставянето.

Специфична цел 1.2. Ранно идентифициране на случаи, при които съществува риск за настаняване на деца в институции и оказване на социална и психологическа подкрепа на семействата за предотвратяване на изоставянето на деца.

Мярка 1.2.1. Използване на създадената със съответната нормативна уредба партньорска мрежа от институции и организации в сферата на здравеопазването, образованието и

социалното подпомагане, чрез създаден от тях координационен механизъм за ранно идентифициране и работа със семейства, при които съществува риск от изоставянето на деца.

Специфична цел 1.3. Подобряване на системата за социална подкрепа на семейства в риск от изоставянето на деца чрез предоставянето на адекватни услуги.

Мярка 1.3.1. Разкриване на центрове за социални услуги в общността (ЦОП или други), осигуряващи помощ, подкрепа, консултации, обучения и взаимопомощ на семейства в риск.

Дейност 1.3.1.1. Разкриване на ЦОП.

Дейност 1.3.1.2. Разкриване на център с мобилни екипи за ранна превенция на изоставянето на деца с увреждания от 0 до 3 години.

Мярка 1.3.2. Осигуряване на условия за развитие на децата с увреждания, отглеждани в семейството, обучение на децата със специфични образователни потребности.

Дейност 1.3.2.1. Осигуряване на достъпна околна среда за децата с увреждания.

Дейност 1.3.2.2. Услуги, подпомагащи обучението на деца със специфични образователни потребности (ЦСРИ за деца с увреждания, описани в приоритетно направление: 2).

Дейност 1.3.2.3. Създаване на дневен център за подкрепа на деца със СОП, обучавани в общообразователни училища.

Мярка 1.3.3. Развитие на родителския капацитет на млади ромски родители и създаване на негативни нагласи сред млади хора с рисков сексуално поведение по отношение на изоставянето на деца и настаняването им в институции.

Дейност 1.3.3.1. Разширяване функциите на Здравно-социалния център в ромска общност (Варна) и обучение на целевата група в ЦОП.

Дейност 1.3.3.2. Обучение на медиатори за ранна превенция на изоставянето в ромска общност.

Специфична цел 1.4. Развитие на услуги, заместващи родителската грижа чрез приемна грижа и грижа за деца в семейства на близки и роднини.

Мярка 1.4.1. Развиване на социалната услуга приемна грижа на междуобщинско ниво за увеличаване броя на приемните семейства и повишаване качеството на предоставяната услуга. Услугата приемна грижа е приоритетна в процеса на деинституционализацията на грижите за деца. В края на периода на действие на стратегията трябва да има около 150 приемни семейства.

Дейност 1.4.1.1. Създаване на Областен център за приемна грижа в гр. Варна. Областният център ще подпомага местните структури, осигуряващи подкрепа на приемните семейства в общността.

Дейност 1.4.1.2. Съществуващите и новоразкритите Центрове за обществена подкрепа ще участват в предоставянето на услугата „приемна грижа”.

Дейност 1.4.1.3. В рамките на услугата приемна грижа ще се създават алтернативни форми за

краткосрочна грижа за изоставени деца (новородени и по-големи) с настаняване по спешност като превенция на настаняването в специализирани институции. Определяне на 3-5 професионални приемни семейства за спешно краткосрочно настаняване на изоставени деца - новородени и на по-късна възраст - за периода на процедурите по осиновяване, или за намиране на решение за грижата за детето (настаняване при близки и роднини, приемна грижа или ЦНСТ).

Специфична цел 1.5. Трансформиране и закриване на институциите за деца.

Мярка 1.5.1. Оценяване потребностите на децата от специализираните институции (СИ) с цел определяне на възможностите им за деинституционализация.

Дейност 1.5.1.1. Създаване и развитие на интердисциплинарни екипи по деинституционализация на децата.

Мярка 1.5.2. Планиране на етапите за закриване на специализираните институции за деца в община Варна през периода 2011 - 2015г.

Дейност 1.5.2.1. Изработване на планове за развитието на съществуващите специализирани институции за деца в община Варна:

ДМСГД – Варна;

ДДЛРГ „Другарче” - Варна;

ДДЛРГ “Княгиня Надежда” – Варна;

През първата година от Стратегията (2011г.) ще се разработят планове за закриване на специализирани институции за деца в съответствие с договорените приоритети на Общинаната стратегия. В плановете се включва изпълнението на всяка конкретна стъпка при реструктурирането на специализираните институции за деца, включително планиране на етапите на извеждане на децата и постепенно намаляване на капацитета им. Изготвяне на индивидуални оценки на настанените деца, установяване на контакти със семействата и близките им, определяне на план за действие за всяко дете. Тези дейности към настоящия момент са стартирали за община Варна.

Дейност 1.5.2.2. Съгласуване на актуализираните планове за всяка специализирана институция за деца на общинско и областно ниво, както и на предложенията за разкриване на нови услуги в съответния дом извън вече предвидените в Общинаната стратегия.

Мярка 1.5.3. Развитие на услуги за реинтегриране на децата от специализираните институции в биологичното или разширеното семейство.

Дейностите за реинтеграция на децата от СИ се извършват съвместно от ЦОП, СИ и ОЗД. Те включват възстановяване и/или поддържане на връзки със семейството и установяване на контакт с неговите близки и роднини; консултиране (социално, правно, психологическо), информиране, посредничество, материална подкрепа към семействата за отглеждане на детето, изведено от СИ.

Дейност 1.5.3.1. Формиране на екипи в ЦОП по реинтеграция на децата от ДМСГД – Варна, ДДЛРГ “Княгиня Надежда” – Варна, ДДЛРГ „Другарче” - Варна.

Дейност 1.5.3.2. Работа на екипите по настаняване на децата в в биологичните семейства, семействата на близки и роднини.

Мярка 1.5.4. Трансформиране на специализирани институции (СИ) за деца в община Варна.

Дейност 1.5.4.1. Трансформиране на ДДЛРГ „Другарче” и „Княгиня Надежда”. Поетапно закриване на двете институции и преобразуване в алтернативни услуги в общността, съгласно актуализирания институционален план.

Дейност 1.5.4.2. Трансформиране и подготовка за закриване на ДМСГД - Варна и разкриване на нови услуги в подкрепа на майчинството, превенция на изоставянето със специален фокус към деца с увреждания. Разкриване на нови иновативни услуги в общността.

Закриването на ДМСГД ще се извърши паралелно с постепенното изграждане на пакет от нови услуги за новородени и техните семейства, с участието на персонала на ДМСГД. С предимство ще се развиват социално-здравни услуги в общността (диагностика и рехабилитация, дневни и почасови грижи, консултиране и др.) и резидентен тип услуга (хоспис) за деца от 0 до 7г., които не могат да бъдат отглеждани в домашна среда (капацитет 20).

Дейност 1.5.4.3. Във връзка с превенция на изоставянето на деца с увреждания се предвижда изграждане на център за социална рехабилитация и интеграция в рамките на ДМСГД с възможности за обслужване на деца с родител и център за временно настаняване от семеен тип (от 1 до 2 месеца) за деца с увреждания.

Дейност 1.5.4.4. Във връзка с ранната превенция на изоставянето на деца разкриване на още едно звено „Майка и бебе” към ДМСГД.

Мярка 1.5.5. Извеждане на деца от СИ в семейна среда.

Дейност 1.5.5.1. Осиновяване на деца от СИ.

Дейност 1.5.5.2. Извеждане на деца от СИ в приемни семейства.

Мярка 1.5.6. Изграждане на центровете за настаняване от семеен тип за извеждане на деца от СИ.

Центровете за настаняване от семеен тип (ЦНСТ) предоставят подслон и ежедневни грижи; създават условия за социална интеграция - прием в масови детски ясли, градини, училища; и поддържане на връзката с родители, близки и роднини. За децата с тежки увреждания също се планира настаняване в новоразкрит ЦНСТ и то предимно за тези, които не могат да бъдат изведени в семейна среда предвид заболяването им и които се нуждаят от непрекъсната специализирана резидентна грижа. Броят на ЦНСТ в община Варна ще се определи окончателно след разработването на плановете за закриване на институциите за деца в общината.

Дейност 1.5.6.1. Към момента в рамките на действието на тази Стратегия се предвижда изграждането на Центрове за настаняване от семеен тип. Местоположението на всичките ще бъде уточнено при изготвянето на стратегиите на общините.

Дейност 1.5.6.2. Изграждане на преходни жилища с цел улесняването на адаптацията на справянето на децата и младежите към самостоятелен живот. Ще бъдат разкрити преходни жилища в ДДЛРГ „Княгиня Надежда”.

Дейност 1.5.6.3. Изграждане на център за настаняване от семеен тип седмична грижа във

връзка с деинституционализацията на децата от ДДЛРГ „Другарче” в гр. Варна

Дейност 1.5.6.4. Изграждане на ЦНСТ в гр. Варна за извеждане на деца (без и с увреждания) от ДДЛРГ „Надежда”. Предвижда се услугата да стартират през 2011 год.

Мярка 1.5.7. Общински програми/мерки за здравна профилактика и семейно планиране.

Дейност 1.5.7.1. Прилагане на цялостна програма за здравна профилактика на майчинството/бременността, насочена към нежелана и рискова бременност сред уязвими групи и лица.

Приоритетно направление 2:

Преодоляване на социалното изключване на уязвими групи и лица

Обща цел 2. Развитие на услуги за социално включване на групи и лица в неравностойно положение.

Специфична цел 2.1. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги в ромска общност, основани на принципите на мобилната работа, здравно-социалния подход и медиаторството в общността.

Мярка 2.1.1. Разкриване и развитие на центрове в ромска общност (ЦОП или ЦСИР по модела на Здравно-социалните центрове, разкрити по Програма „Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” на МЗ) за предоставяне на социални, здравни и превантивни услуги в общността.

Дейност 2.1.1.1. Разширяване на дейността на съществуващия Здравно-социален център във Варна (кв. „Максуда”) и разкриване на ЦОП в ромска общност и мобилни екипи към тях.

Дейност 2.1.1.2. Разкриване и развитие на младежки клубове в общността за мобилна социална работа с млади хора в риск. Ще бъдат разкрити 5 клуба.

Специфична цел 2.2. Развитие на социални, здравни и превантивни услуги за лица, жертва на насилие (включително - на трафик), с рисково поведение (проституиращи, зависими и др.) и лица, нуждаещи се от подкрепа за ресоциализация (преживели насилие, излезли от местата за лишаване от свобода, преодолели зависимост и др.).

Мярка 2.2.1. Предоставяне на услуги за помощ и подкрепа на лица в процеса на тяхната ресоциализация.

Дейност 2.2.1.1. Разкриване на ЦОП по превенция на насилието и трафика на хора, включващ психо-социална работа с извършители на домашно насилие и на екипи за мобилна социална работа с целевата група (Варна).

Дейност 2.2.1.2. Да се разшири дейността на съществуващия кризисен център във Варна.

Дейност 2.2.1.3. Разкриване на втори кризисен център в общината за работа с лица и деца, пострадали от домашно насилие и жертви на трафик на хора.

Дейност 2.2.1.4. Разкриване на ЦОП за превенция и ресоциализация на хора със зависимо поведение; деца и лица, преодолели зависимости и лица, излезли от местата за лишаване от

свобода.

Специфична цел 2.3. Да се осигурят условия за пълноценен и достоен живот на хората с увреждания в семейна среда чрез разкриване и разширяване на услуги и грижи в общността.

Мярка 2.3.1. Подобряване на качеството и разширяване на обхвата на съществуващите услуги за деца и лица с увреждания:

Дневен център за възрастни с умствени увреждания - Варна.

СУПЦ - Варна. Подобряване на услугата, съобразна пазара на труда.

ЦСРИ за лица с умствени увреждания - Варна.

Център за хора с увреждания .

ЦСРИ за хора с физически увреждания – Варна.

ЦСРИ за хора със сетивни нарушения – Варна.

ЦСРИ за хора със слухови нарушения – Варна.

ЦСРИ за деца с физически увреждания –Варна.

ЦСРИ за деца с физически увреждания – Варна.

ЦСРИ за деца с физически увреждания – Варна.

Дневен център за деца и младежи с умствени увреждания- Варна.

Защитено жилище за лица с умствена изостаналост – Варна.

Защитено жилище за лица с психични разстройства – Варна.

Защитено жилище за девойки, напускащи специализирани институции – Варна.

Защитено жилище за младежи, напускащи специализирани институции – Варна.

Мярка 2.3.2. Разкриване и развитие на дневни центрове, центрове за седмична грижа, услуги в домашна среда (личен асистент, социален асистент, домашен патронаж).

Дейност 2.3.2.1. Разкриване на център за деца със сетивни и други увреждания във Варна.

Дейност 2.3.2.2. Разкриване на център за социална интеграция и рехабилитация на деца и лица със загуба на слуха и кохлеарен имплант.

Дейност 2.3.2.3. Изграждане на дневен център за деца с множество увреждания във Варна, кв. „Аспарухово”.

Дейност 2.3.2.4. Разкриване на дневен център във Варна за рехабилитация и интеграция на деца с физически увреждания, аутизъм и специални образователни потребности.

Мярка 2.3.3. Разкриване и развитие на услуги, подпомагачи заетостта на хора с проблеми

Дейност 2.3.3.1. Разкриване на бизнес-център за хора с увреждания.

Дейност 2.3.3.2. Разкриване на бизнес-център за хора, преодолели зависимост.

Мярка 2.3.4. Разкриване и развитие на резидентен тип грижа от семеен тип, подпомагаща деинституционализацията на настанените в институции хора с увреждания.

Мярка 2.3.5. Изграждане на защитени жилища във връзка с деинституционализацията на услугите за хора с увреждания.

Дейност 2.3.5.1. Изграждане на 1 защитено жилище.

Мярка 2.3.6. Изграждане и развитие за деца и възрастни, живеещи на улицата.

Дейност 2.3.6.1. Разкриване на център за временно настаняване на лица, живеещи на улицата.

Дейност 2.3.6.2. Подобряване качеството на услугите, предлагани в център за временно настаняване на безпризорни лица – Варна.

Дейност 2.3.6.3. Подобряване на качеството на центъра за работа с деца на улицата.

Приоритетно направление 3:

Грижа за старите хора за по-добър и достоен живот

Обща цел 3. Подобряване на съществуващите грижи за възрастни хора и развиване на широка мрежа от услуги в общността, в семейна и домашна среда за осигуряване на условия за спокоен и достоен живот на старите хора.

Специфична цел 3.1. Разкриване и развитие на качествени социални услуги в общността, адекватни на потребностите и интересите на старите хора.

Мярка 3.1.1. Разкриване и развитие на центрове за социални услуги (ЦОП или други) за хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства, включващи различни форми за социално - психологическа работа: индивидуално и семейно консултиране, групи за взаимопомощ и др.

Дейност 3.1.1.1. Разкриване на ЦОП във Варна за хора, които им предстои пенсиониране, пенсионери и техните семейства.

Дейност 3.1.1.2. Разкриване на Академия за възрастни хора - обучение в сфери по желание, даващи възможност за социално включване на хората от третата възраст.

Дейност 3.1.1.3. Разкриване на центрове за социална рехабилитация и интеграция на възрастни.

Дейност 3.1.1.4. Разкриване на дневни центрове за лица с психични заболявания.

Дейност 3.1.1.5. Разкриване на център от резидентен тип за възрастни с дименции.

Дейност 3.1.1.6. Разширяване функциите на съществуващите клубове на пенсионера чрез предоставяне на социални услуги на всички желаещи мъже и жени (с гарантирана равнопоставеност на половете при ползване на клубната база). Развитие на клубните дейности по посока на потребностите и интересите на различни групи пенсионери.

Мярка 3.1.2. Разширяване на услугата „социален асистент”, „домашен помощник” и „домашен патронаж”.

5. Отговорности и роли в изпълнението на Общинската стратегия

5.1. Общината

Общината отговаря за изпълнението на Общинската и на Областната Стратегия за развитие

на социалните услуги и разработва, приема и осъществява годишни планове за действие. Тя е и доставчик на социални услуги. Развива интегрирани политики в подкрепа на децата в риск, хората с увреждания и старите хора. Осъществява годишен мониторинг и оценка на изпълнението на социалната услуга и оценка на нуждите на групите в риск.

Общината се ангажира да предоставя за сведение на Областния съвет за развитие всички проекти, с които се кандидатства за финансиране на дейности по изпълнението на Областната стратегия за развитие на социални услуги.

Роля и отговорности на Общинския съвет:

Обсъжда и приема Общинска стратегия за развитие на социални услуги на територията на общината и годишния оперативен план за изпълнението ѝ по предложение на кмета на общината;

Одобрява докладите за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги по предложение на кмета на общината;

Съгласува проектни предложения за финансиране на социални услуги, които ще се развиват на територията на общината и планирани в Областната стратегия.

Кметът на общината:

Организира изработването на общинските програми и планове за развитие на социални услуги на територията на общината и на програмата за реализацията му и ги внася за обсъждане и приемане от Общинския съвет;

Ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги;

Изготвя и представя годишен и заключителен доклад за изпълнението на програмата за реализация на общинския план за развитие на социални услуги за одобряване от Общинския съвет;

Участва в осъществяването на годишен мониторинг и оценка на изпълнението на общинския план за развитие на социалните услуги като част от Областната стратегия.

5.2. Неправителствени организации

Основна роля в изпълнението на стратегията играят НПО като преки доставчици на услуги, като представители на гражданското общество и групите в риск. Тяхната роля се състои в: Разработване на интегрирани политики и мерки за социално включване, в съответствие с мерките в стратегията;

Участие във формулирането и изпълнението на хоризонтални мерки и политики за социално включване като партньори на общините и/или водещи организации за проектите;

Предоставяне на социални, здравни и образователни услуги на територията на общината за хора в риск;

Участие в изработването и актуализирането на Стратегията, в изготвянето на годишен план за действие и в осъществяването на мониторинг и оценка на изпълнението ѝ като подпомагат събирането на данни и оценката на потребностите на крайните потребители.

5.3. Механизми на партньорството с други общини и сектори

Ефективното междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество ще допринесе за изграждане на оптимална мрежа от социални услуги в област Варна, която да осигури равен достъп до услуги за рисковите групи и инструменти за максимално оползотворяване на наличните ресурси. Изграждането на механизми на партньорство е определено като приоритетно направление в Областната стратегия и община Варна като областен център играе най-важна роля със следните цели и задачи:

Обща цел 5. Да се повиши ефикасността на услугите и допълване на наличните ресурси чрез развитие на междуобщинско партньорство и междусекторно сътрудничество, чрез:
Конкретна цел 5.1. Да се стимулира междуобщинското партньорство в социалните услуги;
Конкретна цел 5.2. Да се утвърдят ефективни механизми за междусекторно сътрудничество и развитие на смесени услуги.

В община Варна ще бъдат използвани разнообразни инструменти за сътрудничество като:
Споразумения за съвместна работа за инициране и изпълнение на общи дейности, междуобщински и смесени услуги - определят се рамкови правила и области на съвместна работа;
Сътрудничество със ЗМО в дейностите за мониторинг и оценка на Стратегията;
Обществени форуми, граждански/обществени съвети с постоянно действие;
Отворени работни групи с участие на всички заинтересовани страни и участие на експерти в съвместни работни групи, комисии и екипи;
Провеждане всяка година на срещи и обменни посещения между съседни общини за обмен на информация за групи в риск, обсъждане и планиране на съвместни дейности и проекти за подкрепа на целевите групи. Междуобщинските срещи са с участието на всички заинтересовани институции, в чиито компетенции попадат групите в риск (като ДСП, ДБТ, доставчици на социални и здравни услуги, училища, НПО и др.);
Планиране и изпълнение на съвместни проекти с допълване на наличните ресурси на съседни общини за изпълнение на Областната стратегия на областно и общинско ниво;
Съвместно развитие на мобилни екипи за предоставяне на социални услуги;
Разработване на междуобщински и междусекторни проекти за подкрепа на групите в риск - решаването на проблемите на тези групи често изисква комбиниране на ресурсите на местно ниво и участието на всички заинтересовани страни.

Развитието на партньорствата между общини и сектори, изграждането на мрежи на областно и местно ниво ще способства за съчетаването на наличните и потенциалните ресурси, допълването и съгласуването на дейностите на ангажираните институции от различните сектори с фокус потребителите на услуги, уязвимите общности и групи.

6. Ресурси

6.1. Изграждане на капацитет за изпълнение на стратегията

Изграждането на капацитет за реализиране на Общинската стратегия за социалните услуги във Варна има за цел да повиши административния и организационен капацитет на всички организации, институции - участници в реализацията на стратегията.

В настоящия раздел са представени дейностите и мерките, насочени към развитие на човешките ресурси, ангажирани както с управлението, така и с предоставянето на съществуващите услуги. Целта е да се осигури възможност за повишаване на професионалната квалификация и опита на доставчиците на услуги. Планирани са и мерки за изграждане на капацитет, свързани с осигуряване на допълнителен ресурс от управленски кадри, специалисти и помощен персонал, който да осигури предоставянето на новите услуги, планирани за разкриване в продължение на целия период на реализиране на стратегията.

В отговор на идентифицираните потребности от развитие на съществуващия капацитет и на база на прогнозиране на необходимите човешки ресурси за новите услуги, са изведени следните цели по приоритетно направление 4:

Обща цел 4: Създаване на система за повишаване качеството на социалните услуги чрез развитие на човешките ресурси.

Специфична цел 4.1. Изграждане и развитие на капацитет за планиране и управление на социалните услуги.

Специфична цел 4.2. Изграждане и развитие на система за повишаване на професионалната компетентност на персонала, предоставящ социални услуги.

Специфична цел 4.3. Развиване на капацитет за наблюдение, оценка и повишаване качеството на социалните услуги.

7. Комуникационна програма

Комуникационната програма има за основна цел да подпомогне общинските и държавни институции, специалисти, неправителствени организации и др., ангажирани с реализирането на политиките по предоставяне на социални услуги на територията на община Варна, чрез привличане на широк обществен интерес и пряко участие в реализирането на Стратегията.

7.1. Цели, водещи принципи и дейности на комуникационната програма

Основните цели на комуникационната програма на Общинската стратегия за развитие на социални услуги в община Варна (2011 – 2015 г.) са:

Да информира обществеността и да популяризира целите и резултатите от реализирането на стратегията;

да спомогне за изграждане на обществена подкрепа на политиките на социално включване.

Целевите групи на комуникационната програма са:

Структури на държавната и местната власт

Неправителствени организации и доставчици на социални услуги

Рискови групи

Потребители на социални услуги

Медии

Бизнеса

Широката общественост

Водещите принципи на комуникационната програма са:

Целенасоченост;

Прозрачност;

Достъпност на информацията;

Качество на информационните ресурси.

Многообразие и ефикасност на използваните комуникационни канали и комуникационни средства;

Ефективност на комуникационните послания;

Позитивност на комуникационните послания;

Широко междуобщинско и междусекторно партньорство, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен.

7.2. Дейности по реализацията на комуникационната програма

провеждане на специализирани кръгли маси /работни срещи /;

провеждане на дискусии и семинари по проблемите на целевите групи;

публикации и реклами;

разпространение на информационни материали, брошури;
изработка на специализирани издания;
разпространение на анкети;
провеждане на интервюта;
провеждане на пресконференции.
разработване на информационен портал;
провеждане на мероприятия, свързани с промяна на обществените нагласи.

7.3. Възможни измерители за ефективността на комуникационната програма
брой институции, НПО, медии, представители на бизнеса, ангажирани с постигане целите на Стратегията;
честота на отразяването на дейностите по реализиране на Стратегията в регионалните медии;
обем и степен на задълбоченост на журналистическите материали по темите;
сравнение на информираността на гражданите от община Варна в началото и в края на изпълнение на Стратегията, което ще се извърши на базата на анкетиране чрез представителна извадка.

7.4. Механизми, подходи и техники на комуникационната програма

Механизмите и подходите на комуникационната програма включват:

Създаване на устойчива информационна среда чрез ефективно използване на различни начини и форми за комуникиране и промотиране на Общинската стратегия за развитие на социални услуги: PR, лобизъм, групи за натиск, социологически и политологически инструментариуми, изграждане на идентичности, реклама.
Установяване на приемливи норми и параметри на взаимоотношения между участниците в комуникационния процес – всички заинтересовани страни от изпълнението на стратегията;
Оптимален избор на агенти на влияние, които ще бъдат включени като медиатори в комуникационния процес и ще работят в партньорство с медиите.
Изграждане на адекватна и възпроизвеждаща се информационна среда чрез:
Подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
Търсене на отзвук и обратна връзка от комуникираната информация;
Предвиждане на възможности за коригиращи действия;
Прецизен избор на отделните информационни фрагменти и разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията.

Основни комуникационни техники: Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез Интернет и информационни материали и работа с партньори.

Директна комуникация цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати. Проблемите в социалната сфера изискват непрекъснат дебат и достигане на гласа на обикновените граждани до отговорните за вземане на политическите решения. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.

Комуникация чрез масовите медии:

пресконференции, брифинги и съобщения за медиите;
неформални работни срещи на водещи редактори с координационното звено, изпълняващо стратегията.
изготвяне на програми от електронни медии с национално покритие за разпространяване на

информация относно популяризиране на визията, целите и приоритетите на общинаната стратегия.

Комуникация чрез Интернет и информационни материали.

7.5. Оперативно изпълнение на комуникационната програма

За постигането на целите и реализацията на дейностите в настоящата комуникационната програма е необходимо оперативното ѝ изпълнение да се възложи на професионалист за връзки с обществеността, който да е пряко ангажиран с наблюдението и отразяването на информационните потоци, свързани с изпълнението на Общинска стратегия за развитие на социалните услуги, като:

Участва в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма.

Съгласува и синхронизира своите действия с екипите на Звеното за мониторинг и оценка и Регионалното звено за подкрепа.

Координира цялостното изпълнение на заложените дейности в ОП за изпълнение на комуникационната програма.

Въвлича всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Общинската стратегия за развитие на социалните услуги чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали.

Организира и поддържа в сътрудничество със ЗМО и РЗП единен електронен регистър на социалните услуги на регионално ниво и популяризира актуална информация по изпълнението на областната стратегия за развитие на социалните услуги.

Организира брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма.

Следи за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

Необходими социални услуги и дейности в община Варна --> /изтегли/

Публикувано на 18.03.2011 г.